

ONESKORENE PODANÁ ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ – DÔVODY HODNÉ OSOBITNÉHO ZRETEĽA

Ustanovenie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) výslovne odkazuje na § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Uplatnenie tzv. dôvodov hodných osobitného zreteľa sa nevzťahuje na prípad, ak je sťažnosť podaná oneskorene.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 250/2018 z 20. júna 2018)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. júna 2018 prerokoval sťažnosť Ľ. B., zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Schmidlom, Záhorácka 11/A, Malacky, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 To 139/2012 z 13. júna 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tdo 25/2014 z 22. apríla 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ľ. B. o d m i e t a ako oneskorene podanú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2018 doručená sťažnosť Ľ. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 To 139/2012 z 13. júna 2013 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tdo 25/2014 z 22. apríla 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že vykonáva trest odňatia slobody na základe napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým krajský súd zrušil rozhodnutie Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 112/2006 zo 6. septembra 2012 (ďalej len „rozhodnutie okresného súdu“). Ďalej uviedol, že rozhodnutím okresného súdu bol v bode 1 rozsudku uznaný vinným zo spáchania trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 4 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 100/1996 Z. z. o ochrane štátneho tajomstva, služobného tajomstva, o šifrovej ochrane informácií a o zmene a doplnení Trestného zákona v znení neskorších predpisov a v bodoch 2 a 3 rozsudku bol uznaný vinným zo spáchania pokračovacieho trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 183/1999 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení

neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 249/1994 Z. z. o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti a o zmenách niektorých ďalších zákonov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 58/1996 Z. z. a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 6 rokov. Proti rozhodnutiu okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že ho zrušil a bez vykonania dokazovania a oznámenia o možnej zmene právnej kvalifikácie skutku zmenil napadnutým rozsudkom krajského súdu v bode 1 rozsudku právnu kvalifikáciu skutku na trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 485/2001 Z. z. a v bodoch 2 a 3 rozsudku uznal sťažovateľa vinným zo spáchania trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 485/2001 Z. z. a uložil mu nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov, ktorý v súčasnej dobe vykonáva. Ďalej sťažovateľ uviedol, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal dovolanie na najvyššom súde, ktorým namietal porušenie svojho práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu, čo zdôvodňoval tým, že krajský súd zmenou právnej kvalifikácie skutku napadnutým rozsudkom krajského súdu sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi neumožnil sa k tejto zmene vyjadriť, neposkytol zákonom stanovený čas na prípravu obhajoby a ani vykonanie obhajoby vzťahujúcej sa k novej kvalifikácii skutku a tiež v ňom poukázal aj na ďalšie procesné pochybenia krajského súdu. Najvyšší súd však dovolanie sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu podľa § 382 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov odmietol.

3. V ďalšej časti sťažovateľ uvádza, že v podanom odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu, ako aj v dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu namietal tiež neprimeranú dĺžku konania vzhľadom na dátum vydania rozhodnutia okresného súdu a napadnutého rozsudku krajského súdu, pričom poukázal, že skutok, pre ktorý bol odsúdený, bol datovaný k 10. aprílu 1996 a obvinenie proti nemu bolo vznesené 16. decembra 1999. V tejto súvislosti uviedol: *„Vzhľadom ku skutočnosti, že Krajský súd v Nitre zmenil právnu kvalifikáciu skutku a vzhľadom k tomu, že od vznesenia obvinenia voči sťažovateľovi po prijatí právoplatného rozsudku uplynulo viac ako 13 rokov, bolo povinnosťou Krajského súdu v Nitre sa zaoberať i otázkou možného premlčania a trestného stíhania, hoci sťažovateľ takúto námietku v podanom odvolaní neuviedol, pretože nemohol predpokladať zmenu právnej kvalifikácie skutku Krajského súdu Nitra v odvolacom konaní. Taktiež nemohol takúto námietku sťažovateľ uplatniť ani v konaní pred odvolacím súdom na verejnom zasadnutí, pretože Krajský súd na takúto zmenu právnej kvalifikácie obhajobu neupozornil, nevykonal doplnenie dokazovania, ale autoritatívne priamo rozsudkom zmenil právnu kvalifikáciu skutku. Takýmto postupom neumožnil obhajobe poukázať na možné premlčanie trestného stíhania formou vznesenia námietky.“* Dodal, že najvyšší súd v jednom zo svojich rozhodnutí uviedol, že obvinený nemá povinnosť uplatniť námietku premlčania, ale uplatniť ustanovenie o premlčaní a neprípustnosti trestného stíhania má priamo súd, ak nastane takáto skutočnosť.

4. Sťažovateľ ďalej uvádza chronologický opis priebehu konania vo svojej trestnej veci, pričom z neho má podľa tvrdenia sťažovateľa vyplývať premlčanie trestného stíhania pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 485/2001 Z. z., z ktorého bol napadnutým rozsudkom krajského súdu uznaný vinným. Uvedené odôvodňuje tým, že skutku sa mal dopustiť 10. apríla 1996 a k vzneseniu obvinenia voči jeho osobe vo veci trestného činu podvodu došlo 16. decembra 1999, pričom 1. februára 2002 mu bola vyšetrovateľom oznámená zmena právnej kvalifikácie skutku, a to

z trestného činu podvodu na trestný čin sprenevery. Následne od uvedeného dňa bol stíhaný pre skutok kvalifikovaný ako trestný čin sprenevery, a to až do 6. septembra 2012, keď bolo vydané rozhodnutie okresného súdu, ktorým bol uznaný vinným zo spáchania tohto trestného činu. Následne po tom, čo podal odvolanie, 13. júna 2013 bol voči nemu vydaný napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorým bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu podvodu, keďže napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k zmene právnej kvalifikácie skutku, ako bolo uvedené v predchádzajúcom odseku. Sťažovateľ namieta, že v období od 1. februára 2002, keď mu bola vyšetrovateľom oznámená zmena kvalifikácie skutku z trestného činu podvodu na trestný čin sprenevery, do 13. júna 2013, keď bol vydaný napadnutý rozsudok krajského súdu, uplynula premlčacia doba trestného stíhania pre trestný čin podvodu, ktorá bola podľa vtedy platného Trestného zákona 10 rokov, čím odôvodňuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu bol vydaný po uplynutí premlčacej lehoty pre trestný čin podvodu a na túto skutočnosť mal krajský súd zo zákona prihliadnuť a konanie voči jeho osobe zastaviť z dôvodu premlčania trestného stíhania. Sťažovateľ v podstate argumentoval tým, že vo veci trestného činu podvodu, pre ktorý bol napadnutým rozsudkom krajského súdu uznaný vinným, uplynula premlčacia lehota 10 rokov, určená Trestným zákonom, ktorý bol platný a účinný v čase spáchania skutku, v čase, keď bolo voči jeho osobe vedené trestné stíhanie pre trestný čin sprenevery, teda v období od 1. februára 2002 do 13. júna 2013 (11 rokov, 4 mesiace a 13 dní). Sťažovateľ zastáva názor, že úkony trestného konania, ktorými sa podľa zákona prerušuje premlčanie trestného stíhania, ktoré boli v jeho trestnej veci vedené pre skutok kvalifikovaný ako trestný čin sprenevery, neboli spôsobilé prerušiť premlčaciu lehotu trestného stíhania vo vzťahu k trestnému činu podvodu, z ktorého bol sťažovateľ nakoniec napadnutým rozsudkom krajského súdu uznaný vinným. Ďalej uviedol, že tak ako krajský súd, aj najvyšší súd napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažovateľom podané dovolanie odmietol bez toho, aby sa zaoberal otázkou premlčania trestného stíhania. Zároveň v sťažnosti uviedol, že v podanom odvolaní, ako ani v podanom dovolaní premlčanie trestného stíhania nenamietal, avšak vzhľadom na ním namietanú neprimeranú dĺžku konania sa touto otázkou mali sudy zaoberať.

5. Ako ďalej sťažovateľ uviedol, skutočnosti, že v jeho trestnej veci došlo k premlčaniu trestného stíhania, zistil v júli 2017, keď bol vo výkone trestu odňatia slobody. Následne sa listom z 25. júla 2017 obrátil na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), v ktorom poukázal na všetky skutočnosti týkajúce sa premlčania trestného stíhania, avšak ministerstvo spravodlivosti, zastúpené štátnou tajomníčkou, poňalo uvedené ako podnet na podanie dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu a z dôvodu zmeškania zákonom stanovenej lehoty na podanie dovolania sťažovateľovo podanie odmietlo. Pretože odpoveď ministerstva spravodlivosti sťažovateľ považoval za nepochopenie podstaty jeho podania, poslal mu nový list z 18. septembra 2017, v ktorom vykonal podrobnú analýzu predmetného trestného konania a uviedol v ňom závery, o ktoré opieral svoje presvedčenie o premlčaní trestného stíhania. Odpoveďou mu bol list zaslaný generálnym riaditeľom sekcie trestného práva ministerstva spravodlivosti, ktorý v tomto liste na sťažovateľove závery argumentoval tým, že sťažovateľov výklad zákona nebol správny, a poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tdo 46/2014 z 21. júla 2015. Následne sťažovateľ 12. februára 2018 zaslal podanie o premlčaní trestného stíhania a o jeho neprípustnosti predsedníčke najvyššieho súdu, v ktorom podrobne uviedol situáciu a všetky relevantné skutočnosti preukazujúce jeho tvrdenia. V odpovedi podpredsedníčka najvyššieho súdu sťažovateľovi uviedla, že nemá právomoc zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu či

podat' v tejto veci dovolanie, nie je nadriadeným orgánom všeobecných súdov a vzhľadom na princíp uplatňovania štátnej moci podľa čl. 2 ods. 2 ústavy nemôžu štátne orgány vrátane súdov, ich predsedov, podpredsedov a jednotlivých sudcov prekročiť svoje právomoci.

6. V záverečnej časti sťažnosti sťažovateľ uviedol, že ministerstvo spravodlivosti, ako aj najvyšší súd vo svojich stanoviskách, ktorými vyjadrili nemožnosť konať v jeho trestnej veci, ignorovali skutočnosť, že tento nezákonný stav zaviniť štát – súdy a nie je a nebolo povinnosťou sťažovateľa podať námietku premlčania trestného stíhania, ale povinnosť zo zákona prihliadnúť na túto skutočnosť majú súdy, a preto štát a jeho orgány majú povinnosť vykonať nápravu odstránením nezákonného stavu, v ktorom sa sťažovateľ nachádza zavinením krajského súdu a najvyššieho súdu. Na záver sťažovateľ uviedol: *„Ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď neboli splnené všetky podmienky pre jej prijatie z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Pri prerokovaní návrhov sa ústavný súd nemusí riadiť poradím, v akom mu došli, ak vec, ktorej sa návrh týka, považuje za naliehavú... Sťažovateľ zistil namietané porušenie svojich práv v júli 2017, kedy už nemal k dispozícii žiadne zákonom stanovené opravné prostriedky a procesné postupy, ktoré by mohli viesť k náprave namietaného porušenia... Z uvedených dôvodov sa obrátil na MS SR... Keďže MS SR nevykonalo žiadne kroky k odstráneniu uvedeného nezákonného stavu... sa obrátil na NS SR s podaním, v ktorom poukázal na namietané porušenie zákona a jeho ústavných práv a žiadal vykonanie nápravy tohto stavu.“*

7. V petite sťažnosti sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa vyplývajúce z článku 17 ods. 2 Ústavy SR bolo porušené Rozsudkom Krajského súdu Nitra spis. zn. 4To/139/2012 zo dňa 13.6.2013 Uznesením NS SR spis. zn. 3Tdo/25/2014 zo dňa 22.4.2015“

„2. Ústavný súd rozsudok Krajského súdu Nitra spis. zn. 4To/139/2012 zo dňa 13.6.2013 zrušuje v celom rozsahu, trestné stíhanie voči sťažovateľovi zastavuje a nariaduje okamžité prepustenie sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody.“

II.

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. V zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto je zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorý vo svojom § 25 ods. 1 uvádza, že ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa (sťažovateľa), ak tento zákon

neustanovuje inak. Počas tohto prerokovania ústavný súd zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie.

11. Zákon o ústavnom súde v § 25 ods. 2 uvádza, že návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno sťahat' alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný zväzok.

13. Pokiaľ ide o podanú sťažnosť sťažovateľa, jej podstatou a predmetom konania pred ústavným súdom je sťažovateľom uplatnený nárok na jeho ochranu proti postupu krajského súdu a postupu najvyššieho súdu v napadnutých konaniach, ktorými malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

14. Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu... Zo sťažnosti vyplýva, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo vydané 22. apríla 2015. Na základe informácie z okresného súdu bolo zistené, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo právnomu zástupcovi sťažovateľa v trestnom konaní doručené 14. júla 2015, teda viac ako dva a pol roka pred podaním ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ zároveň v sťažnosti uvádza, že skutočnosť, že v jeho trestnej veci došlo k premlčaniu trestného stíhania, zistil až v júli 2017, keď bol vo výkone trestu odňatia slobody. Nikde v podanej sťažnosti sťažovateľ neuvádza dôvod, prečo mal zistiť túto skutočnosť až s odstupom viac ako dvoch rokov od vydania napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Len na okraj ústavný súd poznamenáva, že aj od tejto skutočnosti do podania ústavnej sťažnosti uplynulo viac ako deväť mesiacov. Z uvedeného teda jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností so zreteľom na deň doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, a to 9. mája 2018, vyplýva, že v sťažovateľovom prípade bola sťažnosť doručená v značnom časovom odstupe, teda márne uplynula dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti ustanovená § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Nedodržanie uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde neumožňuje (III. ÚS 78/2017).

15. Sťažovateľ v podanej sťažnosti tiež uviedol: „*Ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď neboli splnené všetky podmienky pre jej prijatie z dôvodov hodných osobitného zreteľa.*“, čím v podstate odkázal na ustanovenie § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Toto ustanovenie zákona o ústavnom súde však výslovne odkazuje na § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, teda že sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov. Uplatnenie tzv. dôvodov hodných osobitného zreteľa sa nevzťahuje na prípad, ak je sťažnosť podaná oneskorene, teda po lehote dvoch mesiacov ustanovenej zákonom, ako to bolo v tomto prípade, ktorej zmeškanie, ako už bolo uvedené, nie je možné odpustiť. Navyše, sťažovateľ v podanej sťažnosti tzv. dôvody hodné osobitého zreteľa v jeho veci ani nijako bližšie nešpecifikoval.

16. Sťažovateľ podal svoju sťažnosť oneskorene, pričom zmeškanie lehoty nie je možné v zmysle citovanej judikatúry odpustiť. Ústavný súd preto sťažnosť posúdil ako oneskorene podanú a podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ako takú odmietol (III. ÚS 399/2017).

17. Pretože ústavný súd sťažnosť odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa, ktoré uviedol v jej petite.